

Srbija: Odbrojani dani prvog bankara

Author: [IWPR Balkans](#)

Potezi usmereni na smenjivanje uspesnog guvernera centralne banke ugrozavaju odnose sa medjunarodnim finansijskim institucijama.

Izgleda da su dani Mladjana Dinkica na celu Narodne banke Srbije, NBS, odbrojani, ukoliko parlament ne odustane od planova za izglasavanje novog zakona o centralnoj banci koji ce omogućiti njegovu smenu.

Zakon, za koji se ocekuje da ce biti usvojen danas (15.jula), stavlja NBS pod kontrolu vlade.

Posle vise sukoba sa vlastima oko monetarne politike, Dinkicevog naslednika na ovoj funkciji najverovatnije ce imenovati skupstina.

Ali, ovaj potez je uznemirio medjunarodne monetarne institucije, koje su podrzavale Dinkicevu monetarnu politiku i njegovo suprotstavljanje pokusajima politicara da uticu na ekonomiju.

Guverner banke nalazi u sukobu sa vladom vec vise od godinu dana. U ovom sukobu izgubio je politicku moc i udaljio od sebe ministra finansija Bozidara Djelica, koji je do sada bio njegov kljucni podrzavalac.

Pre nego sto je iznenada ubijen u martu, opoziciju Dinkicu kao guverneru predvodio je premijer Srbije, Zoran Djindjic.

Od pocetka proste godine izgledalo je da Djindjic nije vise spreman da prihvati neintervencionisticku i trzisnu politiku koju je zagovarao sef tada Narodne banke Jugoslavije, NBJ.

Pod pritiskom domacih proizvodjaca ugrozenih nepovoljnim deviznim kursevima, Djindjic je zahtevao devalvaciju nacionalne valute da bi uvecao konkurentnost domacih izvoznika.

Suocena sa Dinkicevim otporom, Vlada Srbije pocela je da priprema zakon kojim ce smeniti neposlusnog prvog bankara.

Prilika za to ukazala se ove godine kada je NBJ transformisana u nacionalnu banku Srbije u okviru ustavnih promena koje su pratile gasenje jugoslovenske federacije i formiranje nove, labavije zajednice Srbije i Crne Gore.

Posto je za novu banku bilo potrebno doneti novi zakon, Djindjic je navodno planirao da nametne nacrt koji su pripremili njegovi ljudi, ali je ubrzo ubijen.

Dinkic je jasno pokazao da nije zadovoljan predlozenim promenama. Za beogradski B-92 izjavio je da novi zakon ne uzima u obzir preporuke Medjunarodnog monetarnog fonda i Svetske banke.

"Ukoliko skupstina bude i predlagala i imenovala guvernera centralne banke", rekao je Dinkic, "on ce biti samo politicki predstavnik vladajuce koalicije."

Dana 11. jula, Dinkic je ponovio svoje primedbe, opisujuci pripremljeni zakon kao antireformisticki. Izjavio je da ce ovakvim zakonom centralna banka u celosti biti zavisna od vlade i skupstine, jer guverner nece imati pravo da bira svoje zamenike. Umesto toga, birace ih Savet NBS koji ce se sastojati od pet politicara.

Vlasti su odbacile ove tvrdnje kao neosnovane.

Dinkic i devet clanova njegovog tima uputili su 11. jula pismo premijeru Zoranu Zivkovicu, u kojem tvrde da ce novi zakon dovesti do poremećaja na trzistu novca, smanjiti devizne rezerve i stimulisati rast crnog trzista.

Stavili su primedbu da novi zakon ne postuje preporuke MMF-a i Svetske banke, upozoravajuci da to moze dovesti do "ozbiljnih problema u daljoj saradnji sa medjunarodnim finansijskim institucijama".

Dinkiceve monetarne i bankarske reforme dobile su najvise ocene i podrsku na Zapadu, zbog cega se MMF i Svetska banka i mnogi zapadni politicki krugovi protive njegovom smenjivanju.

"Ako Dinkic ode, to ce se protumaciti kao los signal, u smislu spremnosti vlade da ostane na reformskom kursu", izjavio je za IWPR jedan zapadni diplomata.

Mada nisu zeleti da se izjasnjavaju o tekucem konfliktu, strani izaslanici i pripadnici medjunarodnih monetarnih krugova uznemireni su namerom vlade da upotrebi novi zakon da bi se oslobodila Dinkica.

"Verujem da zakon sam po sebi ne bi bio tako kontroverzan da nije u pitanju nacin da se Dinkic ukloni politickom odlukom", rekao je jedan zapadni diplomata za IWPR.

Prema istom izvoru, pravi motiv u pozadini napada na Dinkica jeste njegov pokusaj da relativno dobre rezultate svoje monetarne politike pretvori u politicki kapital. "On je upotrebio ove rezultate da se postavi ne kao partner vlade, vec kao njen rival i jedan od politickih lidera partije G17 Plus", naveo je isti izvor.

Otkako se organizacija G17 proslog decembra transformisala u politicku partiju u kojoj je Dinkic potpredsednik, guverner NBS se nalazi pod stalnim pritiskom da napusti svoju funkciju.

Clanovi vladajuće Demokratske opozicije Srbije, DOS, zalili su se da Dinkic ne moze biti guverner Narodne banke Srbije, posto se na tom položaju ne mogu nalaziti clanovi politickih partija.

Osim toga, koalicija DOS je uznemirena Dinkicevim upornim insistiranjem na gomilanju deviznih rezervi, koje bi vlada delom zelela da upotrebi za resavanje socijalnih problema.

Finansijski oligarsi u Srbiji takodje su nezadovoljni guvernerovom strogom monetarnom politikom.

Jedan diplomatski izvor IWPR-a izjavio je da je "jedna mala grupa novih bogatasa koji su stekli bogatstvo za vreme Milosevica i uvecali ga u periodu tranzicije" zelela devalvaciju dinara da bi se podstakao njihov izvoz.

Dinkic se usprotivio takvom potezu. Uz poznati ostri stav protiv korupcije, ovo mu je donelo mocne neprijatelje.

Mada se vecina analiticara slaze da je uticaj ovih oligarha na srpsku vladu stetan, drugi ekonomski eksperti smatraju da Dinkiceva monetarna politika vise odgovara potrebama MMF-a nego potrebama Srbije.

Mladjen Kovacevic, profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu, tvrdi da Dinkiceva odbrana visokog deviznog kursa obeshrabruje izvoznike i podstice uvoz. "Dok je uvoz narastao do neverovatnih razmera, izvoza gotovo i nema, i zato je proizvodnja u zastoju", kaze on.

Kovacevic je izjavio da ce Srbija trpeti zbog trgovinskog deficita dokle god dinar ostaje tako skup, a strane valute relativno potcenjene.

Zeljko Cvijanovic je redovni saradnik IWPR-a iz Beograda.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/srbija-odbrojani-dani-prvog-bankara>